

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Filipa Dienstbiera, soudce JUDr. Josefa Baxy a soudkyně JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobkyně: **M. K.**, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 28. 6. 2018, č. j. MPSV-2018/126699-923, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 1. 2019, č. j. 17 Ad 11/2018 – 32,

t a k t o :

- I. Návrh žalobkyně na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se zamítá.**
- II. Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 1. 2019, č. j. 17 Ad 11/2018 - 32, **se ruší** ve výroku II. a věc **se vrací** v tomto rozsahu krajskému soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Předmětem správního řízení byla žádost žalobkyně o přiznání dávky pomoci v hmotné nouzi – doplatku na bydlení ode dne 1. 1. 2018. Úřad práce České republiky rozhodnutím ze dne 8. 3. 2018, č. j. 254178/18/OT, žalobkyni doplatek na bydlení nepřiznal. Žalovaný odvolání zamítl a rozhodnutí úřadu práce potvrdil.

[2] Žalobkyně napadla rozhodnutí žalovaného žalobou, kterou spojila s žádostí o osvobození od soudních poplatků a s návrhem na ustanovení zástupce. Krajský soud v Ostravě I. výrokem v záhlaví uvedeného usnesení přiznal žalobkyni plné osvobození od soudních poplatků a II. výrokem téhož usnesení zamítl návrh žalobkyně na ustanovení zástupce z řad advokátů. V odůvodnění krajský soud uvedl, že z obsahu žaloby je zjevné, že se žalobkyně orientuje v právních předpisech, zná svá práva a také je uplatňuje. Žaloba

je dostatečně odborně napsána, je vnitřně systematizována a obsahuje veškeré podstatné formální i materiální náležitosti. Krajský soud také přihlédl k tomu, že žalobkyně v obdobných věcech průběžně podává žaloby, neměl proto pochybnosti o jejich znalostech.

[3] Proti usnesení krajského soudu podala žalobkyně (stěžovatelka) kasační stížnost, kterou spojila s žádostí o osvobození od soudního poplatku a ustanovení zástupce pro toto řízení.

[4] Stěžovatelka zpochybňuje závěr krajského soudu, podle kterého je schopna dostatečné orientace v právních záležitostech způsobem potřebným pro ochranu svých zájmů. Stěžovatelka nezpochybňuje množství řízení, ve kterých vystupuje jako žalobkyně. Pro její majetkové poměry a složitou sociální situaci jí často pomáhají advokáti, kteří tuto činnost vykonávají zdarma. Pouze ze stěžovatelčina podání nelze učinit jednoznačný úsudek o tom, zda je sama schopna účinně uplatňovat své oprávněné zájmy, její vyjádření je potřeba hodnotit komplexněji, než jak to učinil krajský soud. Stěžovatelka připomněla, že v minulosti byla opakovaně posuzována její svéprávnost. Závěry posudků prokázaly, že není zcela zdravá, byť zatím nebyla omezena ve svéprávnosti. Stěžovatelka uzavřela, že ustanovení zástupce pro ni nemusí v konečném důsledku znamenat úspěch ve věci, nicméně bez právní pomoci není schopna uvést skutečnosti, které mohou být pro rozhodnutí významné.

[5] Stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud II. výrok usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

II. Posouzení věci

[6] Nejprve se soud zabýval stěžovatelčinou žádostí o ustanovení advokáta pro řízení o kasační stížnosti. Zastoupení advokátem ve smyslu § 105 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), a zaplacení soudního poplatku je nutné pouze v těch řízeních o kasační stížnosti, kterou stěžovatel brojí proti konečnému (meritornímu) rozhodnutí ve věci (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, č. 3271/2015 Sb. NSS), nikoli tedy v nynějším řízení o kasační stížnosti proti usnesení o neustanovení zástupce pro řízení o žalobě. Současně soud dospěl k závěru, že k ochraně práv stěžovatelky není advokáta nezbytně třeba, neboť i bez jeho pomoci podala projednatelnou kasační stížnost (srov. § 35 odst. 10 s. ř. s.). Proto soud stěžovatelčinu žádost o ustanovení zástupce výrokem I. tohoto rozsudku zamítl. Ze stejného důvodu soud po stěžovateli nepožadoval zaplacení soudního poplatku.

[7] Kasační stížnost je přípustná. Důvodnost kasační stížnosti soud posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[8] Kasační stížnost je důvodná.

[9] Nejvyšší správní soud vyšel při posouzení kasační stížnosti z úvah vyjádřených v obdobných stěžovatelčiných věcech v rozsudcích ze dne 17. 1. 2019, č. j. 1 As 399/2018 - 18, ze dne 6. 6. 2018, č. j. 8 As 20/2018 - 44, a ze dne 4. 1. 2018, č. j. 2 As 327/2017 - 82.

[10] Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. lze účastníku řízení ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady

pro osvobození od soudních poplatků, a 2) jestliže je to nezbytně třeba k ochraně jeho práv. K naplnění druhé zákonné podmínky pro ustanovení zástupce soud konstatoval: „*Advokát bude ustanoven zástupcem účastníka k ochraně jeho zájmů tehdy, jde-li o věc po stránce skutkové nebo právní složitou, a jestliže potřeba ochrany práv účastníka v soudním řízení vyjde najevo, např. z nequalifikovaných podání účastníka, jímž se na soud obrací apod. Vzhledem k tomu, že největší nároky po odborné stránce klade na účastníka řízení formulování samotného návrhu (žaloby), navíc v poměrně krátkém časovém úseku, je právě obsahová a formální úroveň sepsané žaloby kritériem pro závěr soudu o potřebě ochrany práv účastníka*“ (srov. rozsudky ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004 – 64, ze dne 18. 1. 2006, č. j. 4 As 390/2005 – 98, nebo ze dne 4. 12. 2013, č. j. 1 As 117/2013 – 17). Soud při rozhodování o žádosti o ustanovení zástupce zvažuje, nakolik je účastník řízení sám způsobilý před soudem hájit svá práva či zájmy. Přitom přihlíží k charakteru projednávané věci, k osobním poměrům žalobce a k obsahu žaloby, případně dalších podání, z nichž lze dovodit úroveň povědomí účastníka řízení o jeho právech v soudním řízení (srov. rozsudek ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 As 84/2015 – 14, nebo ze dne 30. 11. 2016, č. j. 6 As 206/2016 – 31).

[11] V napadeném usnesení dospěl krajský soud k závěru, že není splněna druhá podmínka nezbytnosti právního zastoupení. Nejvyšší správní soud má však za to, že v tomto konkrétním případě není najisto postaveno, zda je stěžovatelka schopna v řízení o žalobě proti napadenému rozhodnutí svá práva samostatně a kvalifikovaně bránit. Stěžovatelka sice podala ke krajskému soudu poměrně obsáhlou žalobu, neuvedla však žádná tvrzení, z nichž by bylo patrné, z jakých důvodů považuje napadené rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné. Napadené rozhodnutí se týká přezkumu nepřiznání dávky pomoci v hmotné nouzi – doplatku na bydlení. K nepřiznání doplatku na bydlení došlo z důvodu ukončení platnosti nájemní smlouvy. Stěžovatelka v žalobě neuplatnila žádné námítky zpochybňující závěry žalovaného, pouze uvedla, že předložila potvrzení, které její nájemní vztah dokládá. Jinou argumentaci směřující vůči závěrům v napadeném rozhodnutí žaloba neobsahuje, neboť ve zbylé části stěžovatelka pouze shrnuje své sociální potíže a obtížnou majetkovou situaci. Žalobu tak nelze považovat za dostatečně kvalifikovanou, obsahující nezbytné materiální náležitosti.

[12] Rovněž složitost posuzované věci není marginální. Krajský soud neodůvodnil, podle jakých kritérií složitost případu posuzoval a jak dospěl ke svému závěru. Nejvyšší správní soud konstatuje, že z napadeného rozhodnutí nelze na jednoduchost věci usuzovat. Po právní stránce se jedná o případ aplikace norem občanského práva ve spojitosti s právem veřejným (otázka zániku či trvání nájemního vztahu a vliv na dávku pomoci v hmotné nouzi). Jedná se proto o komplikovanější právní problém, k jehož řešení je nezbytné aplikovat více právních předpisů. Není zřejmé, z čeho soud dovodil, že by stěžovatelka byla schopna takto komplexního právního uvažování. Současně se nejeví pravděpodobným, že by dokázala uvést skutkové okolnosti, které jsou pro právní posouzení rozhodné.

[13] K dalším úvahám krajského soudu Nejvyšší správní soud uvádí, že průběžné podávání žalob téhož účastníka samo o sobě není relevantní pro závěr o tom, zda je ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně jeho práv. Tuto okolnost by vzhledem k judikatuře bylo možné zohlednit například v řízení, ve kterém by účastník uplatňoval svá práva svévolně, resp. kdy by bylo možno bez pochybností konstatovat, že mu nejde o vyřešení věci, ale usiluje pouze o vedení jakýchkoli soudních řízení bez zřetelného důvodného zájmu na jejich výsledku (srov. rozsudek ze dne 3. 3. 2016, č. j. 10 As 7/2016 –

17). V posuzované věci však nelze bez pochybností přijmout závěr, že rozhodnutí o doplatku na bydlení pro stěžovatelku není nijak podstatné a spor vede bez racionálního zájmu o jeho výsledek. I pokud by krajský soud správně posoudil svévoli účastníka při vedení početné skupiny jiných sporů, je nutno v každé věci zvlášť posuzovat, zda je tento znak naplněn, nelze jej automaticky předjímat. Z napadeného usnesení krajského soudu nelze kupříkladu ani dovodit, že by samotný počet sporů vedených stěžovatelkou znamenal, že se kvalita jejích podání zvyšuje, resp. že v čase získala nezbytnou erudici pro to, aby byla schopna svá práva efektivně hájit (krajský soud pouze obecně bez bližšího odůvodnění uvedl, že nemá pochybnosti o znalostech stěžovatelky v dané problematice). Pokud byl krajský soud veden s ohledem na počet obdobných žalob stěžovatelky mimo jiné i úvahou vztahující se k procesní ekonomii řízení, lze poukázat na § 39 odst. 1 s. ř. s., podle kterého může předseda senátu usnesením spojit ke společnému projednání žaloby proti rozhodnutím, která spolu skutkově souvisejí.

[14] V závěru napadeného usnesení krajský soud odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 9. 2015, č. j. 1 As 197/2015 – 19, ve kterém byla kasační stížnost stěžovatelky proti neustanovení zástupce z řad advokátů zamítnuta. Závěr tohoto rozsudku nelze zobecňovat. Stěžovatelka podala několik kasačních stížností proti usnesením krajského soudu, kterými jí nebyl zástupce ustanoven, avšak s rozdílným výsledkem, neboť Nejvyšší správní soud vždy posuzoval konkrétní okolnosti případu včetně kvality podané žaloby.

[15] Soud proto shrnuje, že lze stěží nalézt jakýkoliv žalobní bod, jímž by stěžovatelka konkrétním způsobem zpochybňovala závěr napadeného rozhodnutí. Rovněž složitost věci není nízká a odkaz krajského soudu na jiná řízení je nedostatečný. Ve světle těchto zjištění tak nemůže obstát názor, podle něhož je žaloba po obsahové stránce dostatečná a stěžovatelka je schopna orientovat se v právních předpisech. Lze uzavřít, že způsob, jakým krajský soud odůvodnil výrok napadeného usnesení o zamítnutí návrhu stěžovatelky na ustanovení zástupce, je výsledkem nesprávného právního posouzení [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.].

III. Závěr a náklady řízení

[16] Nejvyšší správní soud proto napadené usnesení v rozsahu jeho II. výroku zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první s. ř. s.). V něm bude krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.) a znovu posoudí důvodnost stěžovatelčina návrhu na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě. Pokud stěžovatelčině návrhu vyhoví, bude jeho povinností též ustanoveného zástupce vyzvat k náležitému doplnění žalobních tvrzení. V rozhodnutí o věci samé rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. června 2019

JUDr. Filip Dienstbier

předseda senátu